Projekt pregraduálního vzdělávání na PedF UK, č. projektu CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_038/0006965

KA 03 Zvyšování kompetencí VŠ učitelů pro poskytování popisné zpětné vazby studentům

28. května 2019

Reflexe domácího úkolu

Plán + realizace + reflexe techniky na zjišťování aktuální stavu porozumění studentů

Zadání domácího úkolu:

- Vyberte si jednu techniku (může být i s využitím online aplikace – viz prezentace M. Khase) na zjišťování aktuální stavu porozumění studentů (špachtličky, ABCD, semafor, mazací tabulky, …).
- Naplánujte její realizaci, reflektuje, jak se Vám osvědčilo její použití
- Použijte formulář ve wordu v Moodlu
- **Materiály si s sebou přineste na příští setkání**.

Deadline: do 24. 5. 2019 vložit plán, realizaci a reflexi do Moodlu (jeden word dokument, případně můžete přidat i přílohy)

Reflexe domácího úkolu

- V Moodlu odevzdány pouze 3 domácí úkoly

- Reflexe ve skupinách – sdílení svých zkušeností

Sebehodnocení

Kmeny a kořeny: Sebehodnocení

1. Jak byste definovali sebehodnocení?
2. Proč je vhodné u žáků a studentů sebehodnocení rozvíjet?
3. Jak rozvíjíte sebehodnocení u svých studentů Vy?

Otázka 1: Jak byste definovali sebehodnocení?

Sebereflexe

Ovlivňuje jedincovo reagování na prožitou zkušenost. Jedinec bilancuje své předchozí úsilí a výsledky, které se nakonec dostavily.

Sebereflexe dle Čápa a Mareše (2007) obsahuje:

- **sebehodnocení,**
- **reagování na sebe sama a své výsledky,**
- **adaptování se na celou situaci.**

Se sebereflexí souvisí **autoregulace** – jedinec se musí naučit realisticky posuzovat sám sebe, své možnosti a meze, svou činnost i dosažené výsledky.

Vztahem mezi sebehodnocením, sebereflexí, sebeřízením, sebepojetím či sebeúctou se zabývají zejména psychologové (souhrnně např. Andrade & Valtcheva, 2010; Panadero, Tapia, & Huertas, 2012; u nás např. Helus, 2004, 2015; Kosíková, 2011; Košťálová, Miková, & Stang, 2008; Mareš & Ouhrabka, 2007; Pavelková, 2002; Tileston, 2007 či Vágnerová, 2005). V polovině 20. st. se rozšířily v souvislosti s rozvojem humanistické psychologie pojmy „sebeaktualizace“ a seberealizace (*A. H. Maslow*).

Sebehodnocení v psychologii

V psychologii: Smékal (2002) chápe sebehodnocení jako jádro Jáství, přičemž skrze něj cítíme, prožíváme a oceňujeme své vlastní Já (emocionální prožitky Já), je to **vnímaná hodnota sebe jako objektu**.

Dualita Jáství

(William James, 1890)

Sebehodnocení – specifický konstrukt, který je vlastní pouze člověku.

Já poznávající (self-as-knower, I-self) – Já jako činitel

Já poznávané (self-as-known; Me-self) **–** Já jako předmět vlastního poznávání – sebepojetí, sebeobraz, sebepojem

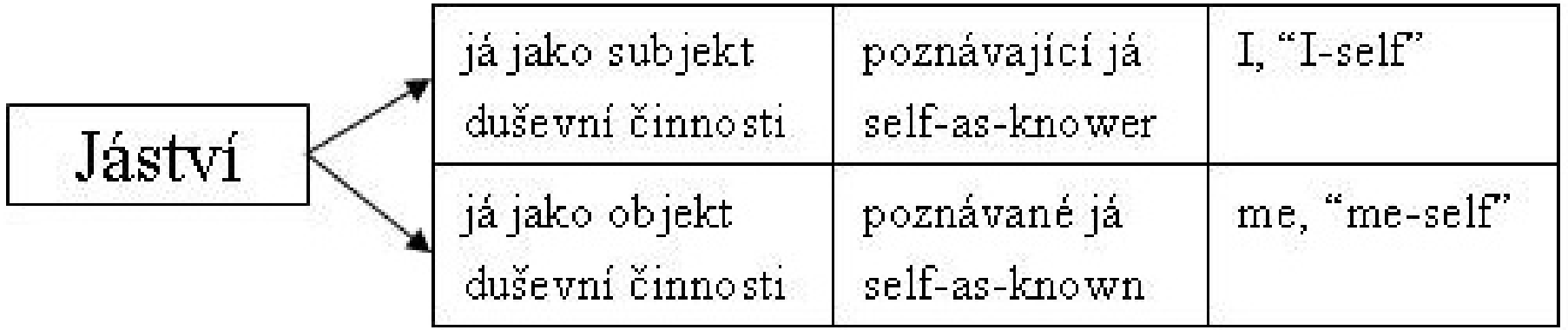

Zdroje sebehodnocení

(Blatný, 2003; Tafarodi, Swann, 2001; Smékal, 2000)

Vliv na utváření sebeobrazu:

- geneticky a vrozenými dispozicemi vytvořená báze osobnosti
- reagování na sociální okolí (rodina, rozšiřující se sociální skupiny) - **zrcadlové Já:** významní druzí (naše Já je vlastně představa o tom, jak si myslíme, že nás vnímají a hodnotí pro nás důležití lidé)

Kompetentnost (self-competence): schopnost plnit očekávání okolí a jednat v souladu s požadavky okolního světa + zážitek autonomie (schopnost dosahovat cílů, které si jedinec osobně vytyčil)

Sebepřijetí (self-liking): jeho zdrojem je hodnocení ostatními a cena, kterou přisuzujeme sami sobě nezávisle na mínění ostatních

Sebehodnocení v pedagogice

Autonomní hodnocení (Slavík, 1999, 2003): hodnocení svěřené do rukou žáků; žák ho používá a zvládá, rozumí mu, dokáže ho vysvětlovat a obhajovat.

Podle Čápa a Mareše (2007) je sebehodnocení srovnání dosažených výsledků nebo svého chování **se stanovenými kritérii, standardy**.

VŠ studenti a sebehodnocení

(Macek, 2002; Blatný, 2001)

VŠ studenti: sebehodnocení jako relativně stabilní charakteristikajejich osobnosti

Osobnostní charakteristiky: vliv úzkostnosti a temperamentová dimenze labilita – stabilita

(úzkostní jedinci – nižší sebehodnocení než jedinci emočně stabilní)

Vnější vlivy

- Roste vliv vrstevníků
- Význam rodičovské opory neklesá

VŠ studenti a sebehodnocení

(Macek, 2002; Blatný, 2001)

Sebehodnocení v oblasti školního výkonu:

Má-li k sobě jedinec celkově pozitivní vztah, hodnotí se lépe v oblasti školního výkonu, pokud se hodnotí celkově negativně, přenáší se toto hodnocení i do školní oblasti.

Pokud jedinci čerpají jistotu především **z výkonu**, mají obvykle **stabilnější sebehodnocení** než ti, kteří své sebehodnocení zakládají na názoru druhých.

Sebehodnocení pohledem výzkumů

Tafarodi a Vu (1997, in Blatný, 2003)
Macek a Ježek (2007)

Reakce na neúspěch: po selhání rezignovali na další úsilí při dosahování cíle pouze osoby s nízkou mírou sebepřijetí, avšak nikoli osoby s nízkou mírou kompetentnosti.

Rodiče, jejich důvěra a vřelost ovlivňuje více dimenzi sebepřijetí, vrstevníci a srovnávání se s nimi má větší vliv na kompetentnost.

Sebehodnocením se posiluje sebeúcta a sebevědomí žáků a studentů.

Růstové vs. fixní nastavení mysli

C. Dweck: Nastavení mysli (2017)

https://www.ted.com/talks/carol_dweck_the_power_of_believing_that_you_can_improve#t-12050

Víte, jak je nastavena vaše mysl a zda máte šanci na úspěch?

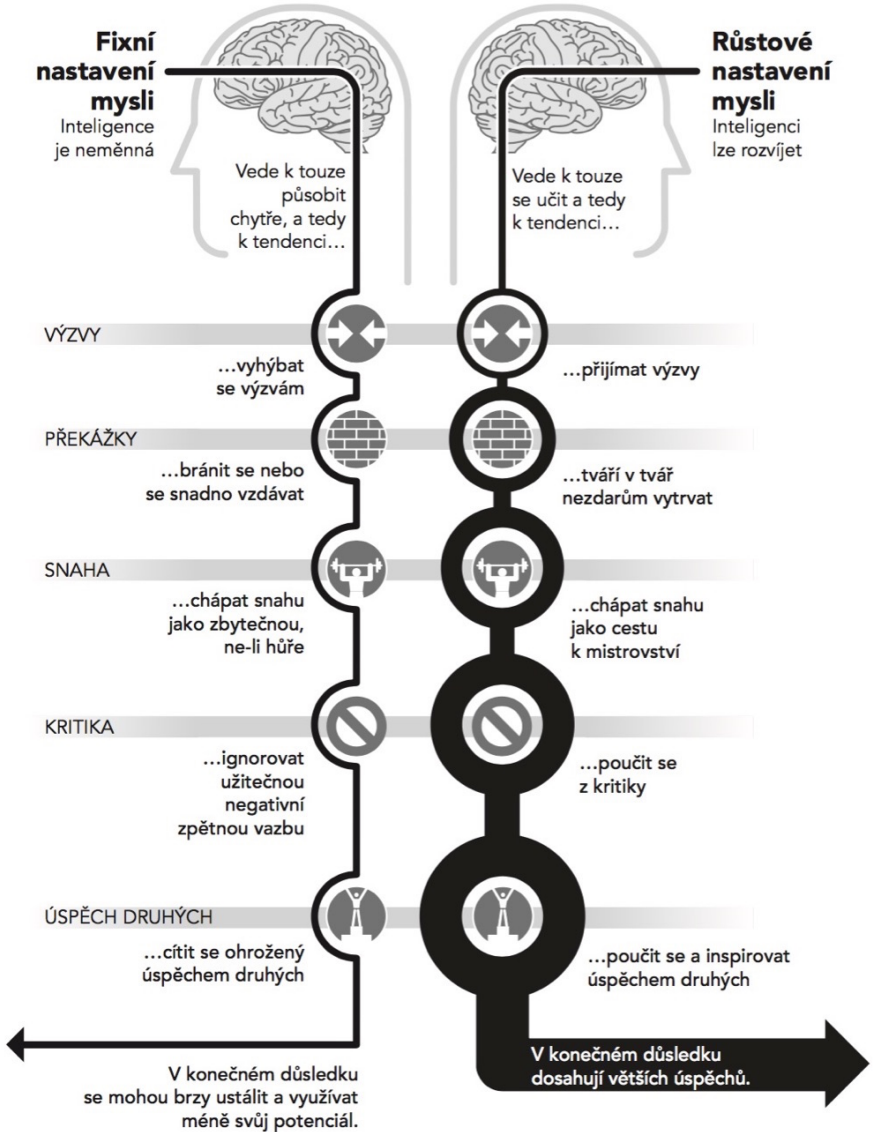

Dwecková Carol - *Nastavení mysli*

DWECK, Carol S. *Nastavení mysli: nová psychologie úspěchu, aneb, naučte se využít svůj potenciál*. Přeložila Kateřina EŠNEROVÁ. V Brně: Jan Melvil Publishing, 2017.

Člověk s **fixním nastavení mysli**

- vyhýbá se výzvám
- u překážky se snadno vzdává
- úsilí nevnímá jako plodné
- nepřijímá negativní zpětnou vazbu
- cítí se špatně, když vidí úspěch ostatních

Člověk s **růstovým nastavením mysli**

- přijímá výzvy, těší se na ně
- tváří v tvář překážkám vytrvá
- úsilí vnímá jako cestu k mistrovství
- kritiku vnímá pozitivně (že ho posouvá, učí se ho dělat lepším)
- v úspěchu ostatních vidí inspiraci

Metakognice

(Wiliam, 2011, s. 148)

Reflexe svých vlastních učebních procesů, podporuje sebepoznání, sebevědomí i rozvoj studijních schopností, pomáhá regulovat proces učení, uvědomit si vlastní pokrok, posiluje odpovědnost za výkon.

Metakognice obsahuje:

- vědomí toho, co jedinec zná (metakognitivní znalost),

- co umí (metakognitivní dovednosti)

- a co ví o svých vlastních poznávacích schopnostech (metakognitivní zkušenost).

Pokud se žáci a studenti zdokonalují v metakognici, zlepšují se v učení – naučí se zobecňovat to, co se naučili, a používat tyto své dovednosti v nových situacích, jsou-li k tomu motivováni.

Metakognitivní strategie (Marzano, Kendall, 2007)

1. Co je cílem mého učení? Co nového se naučím? (MONITOROVÁNÍ OSOBNÍCH CÍLŮ/PŘÍNOSŮ)
2. Co mi obvykle pomáhá se něco naučit? Jak jsem řešil podobnou úlohu v minulosti? (MONITOROVÁNÍ PROCESU UČENÍ)
3. Co mi není jasné? Čemu na tom vlastně nerozumím? Které části učiva nerozumím? (MONITOROVÁNÍ SROZUMITELNOST)
4. Jaké další informace potřebuji získat? Kde mohu získat potřebné informace? (MONITOROVÁNÍ PŘESNOSTI)

Připomínka: Nová taxonomie vzdělávacích cílů

Úroveň 5: Metakognice

Úroveň 6: Přemýšlení o sobě; *Self-System Thinking*

Úroveň 6 v sobě zahrnuje i dovednost sebehodnocení – tedy přemýšlet o sobě a svém učení a dělat správná rozhodnutí.

Zároveň je východiskem: jedinec nejprve musí mít motivaci se učit, vzdělávat, a až poté může probíhat učení.

Figure 1.2 The New Taxonomy

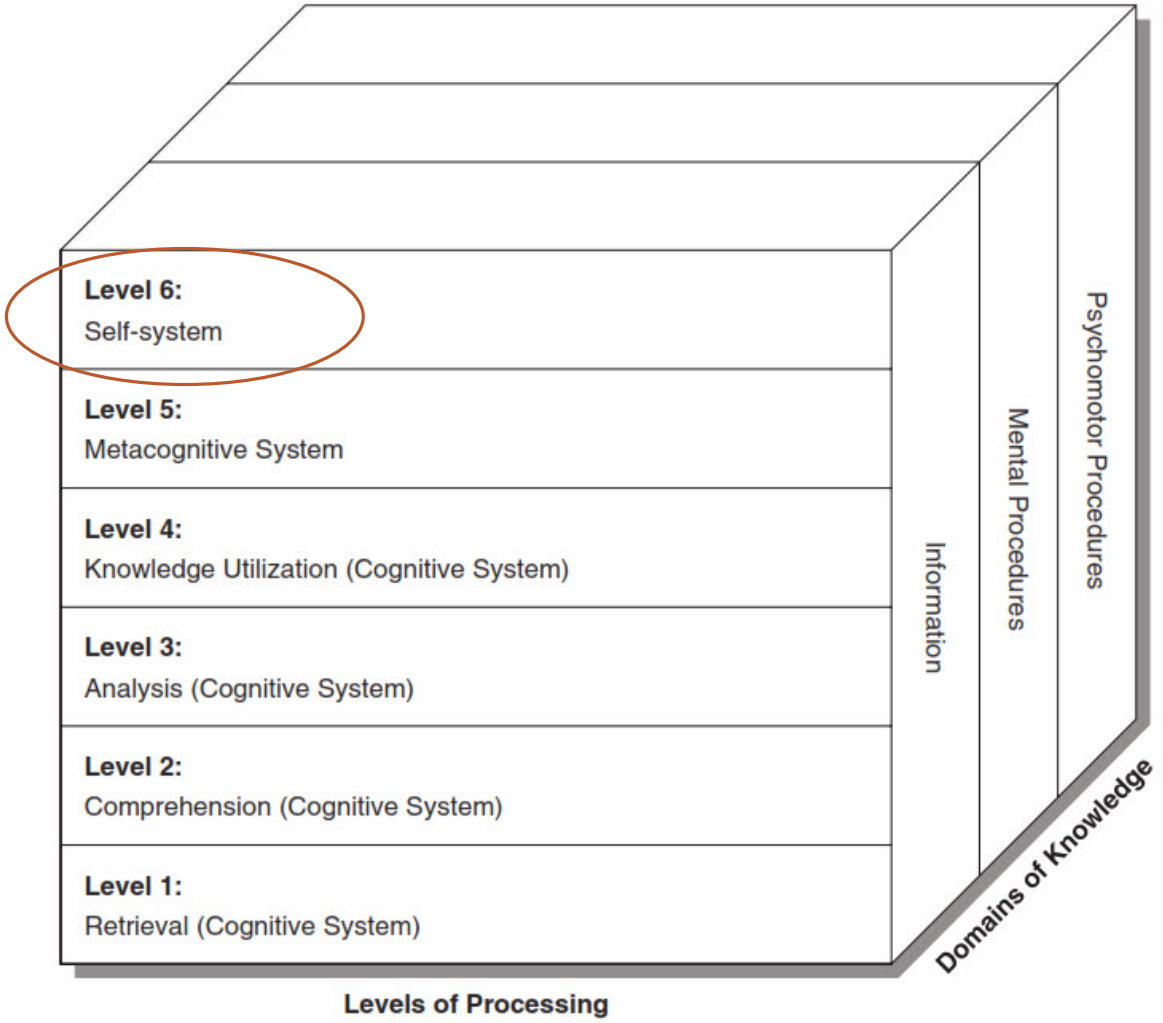

Copyright © 2007 by Corwin Press. All rights reserved. Reprinted from *The New Taxonomy of Educational Objectives* (2nd ed.), by Robert J. Marzano and John S. Kendall. Thousand Oaks, CA: Corwin Press, www.corwinpress.com. Reproduction authorized only for the local school site or nonprofit organization that has purchased this book.

Dimenze poznatků	Dimenze myšlenkových operací					
	Kognice				Meta-kognice	Sebe-řízení
	Zapamatování	Pochopení	Analyzování	Použití		
Deklarativní						
Procedurální						
Psychomotorické						

Složky seberegulace (self-system)

1. **Motivace** Jakou mám motivaci se tomu naučit?
2. **Emoční odezva** Jaké pocity to ve mně vyvolává?
3. **Vnímání vlastní zdatnosti** Jaké mám šance uspět?
4. **Osobní významnost** Jak je to pro mě osobně důležité?

Kdy je jedinec schopný sebehodnocení?

Košťálová, Miková a Stang (2008) předpokládají, žák je schopný sebehodnocení, pokud:

- rozpozná ty složky vlastní práce, které dokazují, že dosáhl vytyčeného cíle;
- popíše a objasní, proč je považuje za zvládnuté;
- najde složky, jejichž zvládnutí musí ještě zlepšit;
- popíše a ujasní, v čem se liší od očekávaného výkonu;
- identifikuje, co přispělo k dosažení cílů nebo co mu bránilo v lepší práci;
- naplánuje si, co příště udělá jinak, aby se jeho práce zlepšila.

1. Co se mi daří
2. Co mi ještě nejde
3. Jak budu pokračovat dál

Otázka 2: Proč je vhodné u žáků a studentů sebehodnocení rozvíjet?

Dovedností realistického sebehodnocení se žáci a studenti:

- učí reflektovat své výkony (poznávat své silné a slabé stránky)

- učí přebírat zodpovědnost za své učení a výsledky své práce (např. Black, 1998a; Helus, 2015), což má výrazný vliv na seberegulaci učení (Mareš, 2007), zájem o učení, učitelovy komentáře i zpětnou vazbu (Klenowski, 1995)

- rozvíjí své metakognitivní schopnosti

Proč je vhodné u žáků a studentů sebehodnocení rozvíjet? Pokračování

- Umožňuje jim podat co nejlepší výkon, čímž si budují sebeúctu, sebedůvěru a rovněž pozitivní postoj k celoživotnímu učení (Košťálová, Miková, & Stang, 2008; Petty, 2008).

- To, že se žáci naučí hodnotit sami sebe, jim přináší porozumění tomu, jak se člověk učí, a vede je i k práci s chybnými mechanismy (Kasíková, 2005).

Sebehodnocení má význam rovněž pro učitele, protože **vypovídá o implicitních jevech**, které učitel, jako vnější pozorovatel, vnímat nemůže, např. spokojenost žáka s dosaženým výsledkem; představy žáka o pomoci apod.

Jak rozvíjet sebehodnocení

Ukázky sebehodnocení

1. Prostudujte si různé typy sebehodnocení – viz PL
2. Seřaďte je od nejjednodušších technik po nejsložitější
3. Upozorněte na jejich silné a slabé stránky (Jak byste je vylepšili)
4. Diskutujte možnosti jejich využití ve Vaší praxi

Jak začínat s rozvojem sebehodnocení

1. Pohyby: na otázku *S jakým úsilím jste dnes pracovali?* Studenti:

- ukážou palcem nahoru dolů, uprostřed (na znamení toho, jak sami hodnotí míru svého nasazení);
- zvednou ruku nahoru, nechají ji na lavici či někde uprostřed;.
- pracují s celým tělem (posadit se, stoupnout si apod.);
- zaujmou pozici na linii mezi tabulí a zadní částí učebny - OSA

2. Grafické symboly

Sebehodnocení – teploměr
interní materiál dr. Staré, podobný zdroj PISA

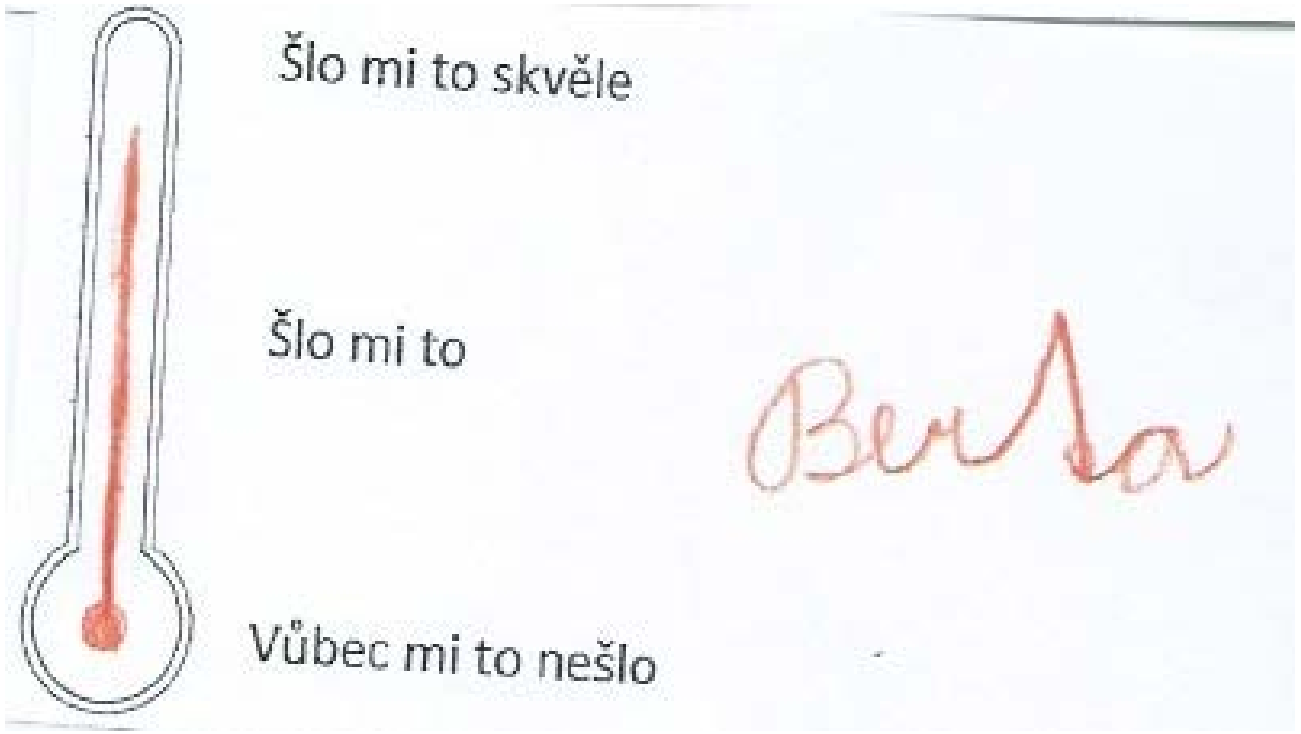

3. Sebehodnocení na škále

Zadání úkolu: Na každém z řádků zakroužkujte jedno číslo, které nejlépe vyjadřuje Vaše pocity z dnešního setkání:

Obtížnost	*Jednoduché*	1	(2)	3	4	5	*Obtížné*
Můj zájem o témata	*Nízký*	1	2	3	4	(5)	*Vysoký*
Přínosnost	*Nízká*	1	2	3	4	(5)	*Vysoká*
Mé porozumění	*Nízké*	1	2	3	(4)	5	*Vysoké*

Co konkrétně by muselo být jinak, abyste zakroužkovali číslo o jednu vyšší?

4. Četnost výskytu
Kritéria pro práci ve skupině: SH

(Košťálová a kol., 2008, upraveno)

Kritérium	Stále	Často	Někdy	Výjimečně
Aktivně jsem se podílel/a na splnění úkolu skupiny.				
Diskutoval/a jsem ve skupině.				
Snažil/a jsem se zapojit ostatní členy skupiny, ptal/a jsem se na jejich názor a vybízel/a je ke spolupráci.				
Držel/a jsem se tématu, svými poznámkami jsem se snažil/a vracet členy skupiny k tématu.				
Naslouchal/a jsem druhým.				
Nabízel/a jsem vlastní nápady.				
Přemýšlel/a jsem vážně o nápadech a názorech druhých.				
Vyjadřoval/a jsem ostatním uznání za jejich nápady a činnosti.				
Kritizoval/a jsem nápady, nikoli jejich autory.				
Spolupracoval/a jsem s ostatními.				

5. Nedokončené věty

Zdroj: WILIAM, Dylan a Siobhán LEAHY. *Zavádění formativního hodnocení: praktické techniky pro základní a střední školy*. Druhé revidované vydání. Praha: ve spolupráci s nakladatelstvím Martina Romana a projektem Čtení pomáhá vydala EDUkační LABoratoř, [2016]. ISBN 978-80-906082-7-6.

5. Otevřené otázky

- *Co se vám podařilo?*
- *V čem jste se zlepšil/a?*
- *Kdo nebo co vám pomohlo?*
- *Co se pokusíte ještě zlepšit?*
- *Jakou pomoc budete potřebovat?*

6. Kombinace škály a slovních odpovědí – otevřené otázky (Zdroj: Nezvalová, 2010)

1. Jak se Vám dnes dařilo plnit úkol? Zakroužkujte hodnocení a vysvětlete, proč tomu tak bylo.

1 – 2 – 3 – 4 – 5 – 6 – 7 – 8 - 9 – 10

_____

2. Co vám dnes v hodině pomáhalo, abyste alespoň něco splnili? Vysvětlete proč.

_____

3. Co vám dnes bránilo v tom, abyste úkol/y splnil/a ke své spokojenosti? Proč?

_____

4. Existuje někdo nebo něco, co by vám příště pomohl/o, abyste úkol/y splnil/a ke své spokojenosti? Proč?

_____

Grafické sebehodnocení – Loďka (hodnocení projektu)

Studenti nakreslí malou plachetnici na moři

Plachta: to, co vás žene **dál –** *To, co se vám líbilo, co jste se naučili, co pro vás bylo zajímavé.*

Moře: to, v čem jste plavali – *Co pro vás bylo obtížné, co jste nezvládli.*

Trup lodi , kde sdílí posádka – *Ohodnoťte, jak se vám pracovalo ve skupině.*

Sluníčko na levé straně od plachty – *Co se povedlo učiteli, co udělal dobře.*

Mrak na pravé straně od plachty – *Co se se učiteli nepovedlo, kde byl příliš přísný, nespravedlivý, kde udělal chybu, kde nezvládl správně uvést požadavky apod.*

Zdroj: Robert Čapek. Moderní didaktika: Praha: Grada, 2015.; obr. http://www.abovildar.fi/program/

Erb (Zdroj: Pike, Selby, 1994)

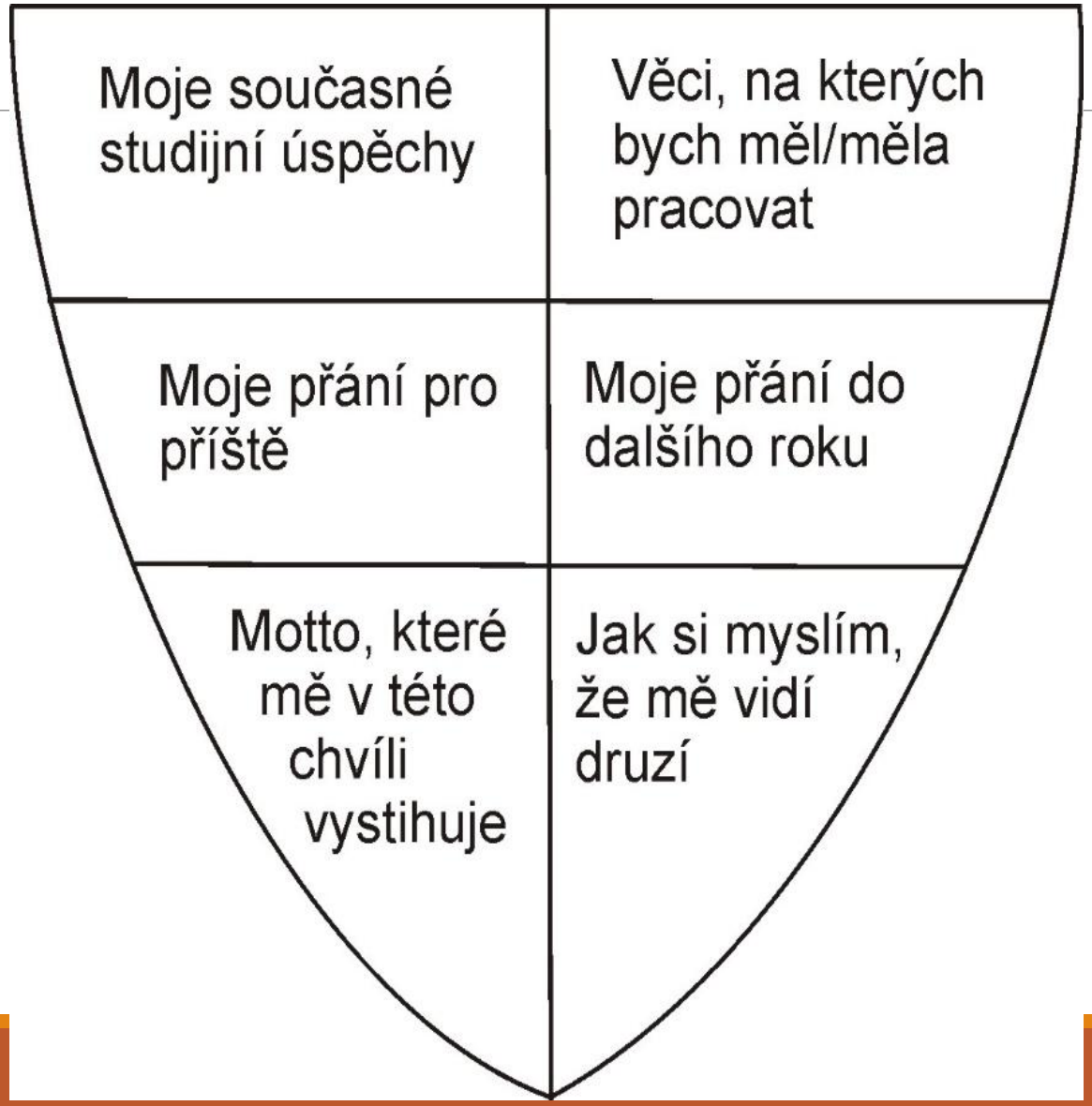

Nedokončené věty v praxi

Obláčky

Zdroj: WILIAM, Dylan a Siobhán LEAHY. *Zavádění formativního hodnocení: praktické techniky pro základní a střední školy*. Druhé revidované vydání. Praha: ve spolupráci s nakladatelstvím Martina Romana a projektem Čtení pomáhá vydala EDUkační LABoratoř, [2016]. ISBN 978-80-906082-7-6.

Odkaz: https://www.edukacnilaborator.cz/wp-content/uploads/2016/09/Zavadeni-formativniho-hodnoceni-tabulky.pdf

Obláčky v praxi

1. Jak byste popsali studenty, kteří psali sebehodnocení? (celkem 3)

2. Vyjádřete se k formě tohoto typu sebehodnocení – použití ve vlastní praxi, návrhy na zlepšení

Závěrem k sebehodnocení

Vedeme studenty k posouzení jejich vlastní práce a ke schopnosti sebehodnocení (krátce napsat, v čem vidí přínos a v čem nedostatky své seminární práce).

Tím se studenti zdokonalují v metakognici (tato dovednost jim umožňuje zobecňovat to, co se naučili, a používat tyto své dovednosti v nových situacích, jsou-li k tomu motivováni).

Pomáhají kritéria hodnocení

Reflexe

Zdroj: https://sbcoaching.ca/formation-reflexion-strategique/

Diamant: Sebehodnocení v praxi VŠ

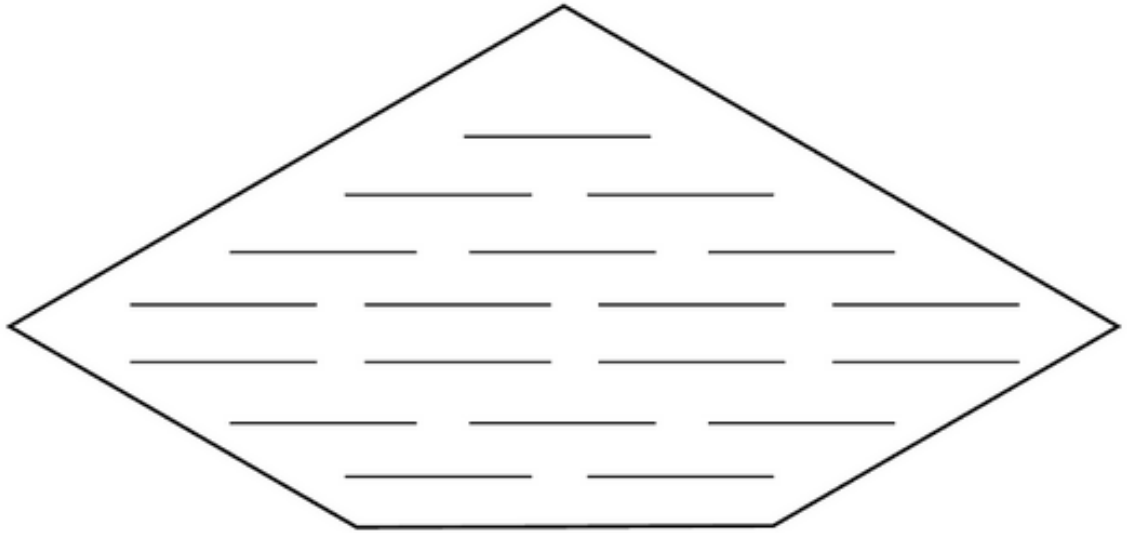

První řádek obsahuje jednoslovný název – hlavní téma diamantu. **Druhý řádek** je určen k tomu, aby žáci napsali dvě přídavná jména, která pozitivně charakterizují hlavní téma. **Třetí řádek** je určen pro tři slovesa, která vypovídají o tom, co kladného hlavní téma koná. **Čtvrtý řádek** by měl obsahovat pozitivní větu ze čtyř slov. Dolní část diamantu je opak té horní. **Pátý řádek** je pro větu, **šestý** je pro tři slovesa a **sedmý** pro dvě přídavná jména, vždy v opačném významu.

Zadání domácího úkolu

Dopis sobě

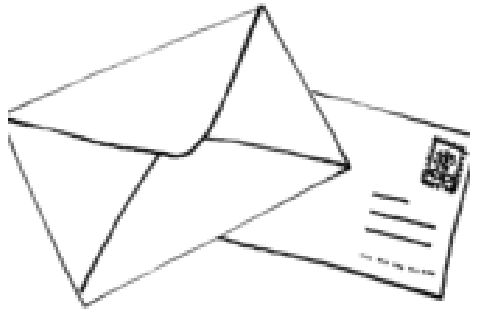

Zadání pro Vás:

Oslovte se, naformulujte sami sobě dopis (ve vztahu k Vaší profesi):

- co se Vám nyní daří,

- na čem byste chtěli ve svém pracovním životě zapracovat,

- kde byste chtěli být za jeden rok touto dobou.

Dopis Vám za rok zašleme a budete moci posoudit, co vše se vám za ten rok podařilo.

Dopis napište, dejte do obálky, obálku zalepte a přineste s sebou na příští– poslední – setkání, abychom jej mohli uschovat.

Těšíme se na Vás 11. 6. v M209

VRSTEVNICKÉ HODNOCENÍ – DOKONČENÍ

FORMATIVNÍ HODNOCENÍ – SUMARIZACE

POKRAČOVÁNÍ PROJEKTU V PŘÍŠTÍM ROCE – DPČ, VÝSTUPY, VÝKAZY PRÁCE, TERMÍNY SETKÁVÁNÍ